

***Uluslararası İlişkilerde Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar:
Gerekli Mi? Etkili Mi?***

Prof. Dr. MUSTAFA KİBAROĞLU

MEF Üniversitesi

Siyaset Bilimi & Uluslararası İlişkiler Bölümü

Boğaziçi Üniversitesi - TÜSİAD Dış Politika Forumu

05 Nisan 2019

10:00-12:00

TÜSİAD Konferans Salonu

İstanbul

Uluslararası İlişkilerde Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar: Gerekli Mi? Etkili Mi?

Uluslararası İlişkilerde Askeri ve Ekonomik Yaptırımların Yeri

Uluslararası ilişkiler, esas itibarıyla ve önemli ölçüde, dünyadaki 200 kadar irili ufaklı devletin dış politika alanındaki davranışlarını anlamaya, açıklamaya ve öngörmeye yönelik çalışmalar yapılan bir disiplindir

Dış politika, devletlerin ulusal çıkarlarını, kendi sınırları ötesinde, uluslararası alanda, takip etmeye ve korumaya yönelik olarak planlanır

Ulusal çıkar kavramı, devletlerin asli görevlerini (e.g., güvenlik ve eğitim, sağlık gibi temel hizmetler) yerine getirmelerine katkı yapan unsurları kapsar

Dış politika hedeflerini belirlerken, bir yandan uluslararası alanda ortaya çıkan fırsatları yakalamak ve değerlendirmek, diğer yandan risklerden ve tehlikelerden kaçınmak için gerekli adımları atmak önemlidir

Uluslararası İlişkilerde Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar: Gerekli Mi? Etkili Mi?

Uluslararası İlişkilerde Askeri ve Ekonomik Yaptırımların Yeri

Devletlerin, asli görevlerini daha iyi yerine getirmelerine katkı yapacak uluslararası alanda ortaya çıkan fırsatları yakalamaya ve/veya zarar verecek risklerden kaçınmaya yarayan adımlar dış politika hedeflerine dahil edilir

Dış politika hedeflerine ulaşmanın, temelde, iki yolu bulunmaktadır:

- 1..Diplomasinin kullanımı**
- 2..Kuvvet (askeri güç) kullanımı**

İdeal olan, diplomasinin etkin kullanımı yoluyla sorunların siyaseten çözümü, ekonomik, mali, hukuki vb boyutu olan antlaşmalar yaparak, karşılıklı olarak, ulusal çıkarların korunmasıdır

Diplomasinin yetersiz kaldığı, ya da gerekli görülmediği, ortamlarda ise kuvvet (askeri güç) kullanımı temel bir dış politika aracı olarak görülmektedir

Uluslararası İlişkilerde Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar: Gerekli Mi? Etkili Mi?

Uluslararası İlişkilerde Askeri ve Ekonomik Yaptırımların Yeri

Askeri ve ekonomik yaptırımlar ise, bu iki seçeneğin arasında kalan alandaki farklı dış politika uygulamaları olarak tanımlanabilir ve dönemsel, konjonktürel faktörlere bağlı olarak bu alan genişleyebilir veya daralabilir

Askeri ve ekonomik yaptırımlar devletler eliyle tek taraflı olarak veya ittifaklar ve uluslararası örgütler marifetiyle çok taraflı olarak uygulanabilir

Askeri ve ekonomik yaptırımlar, dış politika hedeflerine varmakta kullanılan temel araçlar olan diplomasi veya kuvvet kullanımı gibi tanımlanması görece kolay devlet davranışlarının dışındaki çok çeşitli uygulamaları içerebildiği için, tarihin her döneminde, gerekli olup olmadıkları ve etkilerinin neler olduğu konusunda yoğun tartışmalara konu olmuştur

En önemli tartışma konusu ise, özellikle günümüzde ve demokrasinin geliştiği modern toplumlarda, yaptırımların meşruiyeti hakkında olmaktadır

Uluslararası İlişkilerde Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar: Gerekli Mi? Etkili Mi?

Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar: Gerekli Mi? Etkili Mi?

Askeri ve ekonomik yaptırımların gerekli olup olmadıkları, etkilerinin neler olduğu ve meşruiyeti konusunda görüş beyan eden tarafların ortak bir zeminde buluşmaları her zaman mümkün olmamaktadır

Farklı görüşler olmasının arkasında farklı ideolojiler ve inanç sistemleri olmasının yanı sıra, ulusal çıkar açısından farklı yaklaşımlar da bulunmaktadır

Bu alanda bilim dünyasında yapılan bazı ampirik çalışmalar, objektif kriterler belirlemek yoluyla, farklı yaklaşımlar arasında ortak paydayı bulmaya ve buradan hareketle, askeri ve ekonomik yaptırımların, en azından bundan sonraki dönemde, bir dış politika aracı olarak kullanılmasının ne derece isabetli olacağı ya da olmayacağı hakkında daha net bir fikir vermekte katkı yapabilirler

Uluslararası İlişkilerde Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar: Gerekli Mi? Etkili Mi?

Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar: Gerekli Mi? Etkili Mi?

Bu alanda yapılmış en kapsamlı akademik çalışmalardan biri olan “*Economic Sanctions Reconsidered*” isimli eserlerinde Gary Clyde Hufbauer, Jeffrey J. Schott, Kimberly Ann Elliott ve Barbara Oegg, 1914-2006 yılları arasındaki 204 farklı uluslararası ekonomik yaptırım uygulamasını mercek altına almışlar*

Çalışmada yaptırım uygulamalarının “başarı” skorunu tespit etmek amacıyla iki değerlendirme göstergesi belirlenmiş:**

1..Dış politika hedefine ne oranda ulaşıldığı (*sonuç*)

2..Yaptırımın hedefe ulaşmakta katkısının ne oranda olduğu (*katkı*)

***Gary Clyde Hufbauer, Jeffrey J. Schott, Kimberly Ann Elliott, and Barbara Oegg, *Economic Sanctions Reconsidered*, 3rd Edition, Peterson Institute for International Economics, Washington DC, November 2007**

****<https://piie.com/defining-success-economic-sanctions-episodes>**

Uluslararası İlişkilerde Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar: Gerekli Mi? Etkili Mi?

Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar: Gerekli Mi? Etkili Mi?

Her iki gösterge de kendi içinde 4 ayrı kategoriye ayrılmış ve başarı skoru bu göstergelerin çarpılmasıyla (1 ila 16 arasında) belirlenmiş

Politika Sonucu

Gösterge değeri 1: Başarısız sonuç

Gösterge değeri 2: Belirsiz ama muhtemel olumlu sonuç

Gösterge değeri 3: Olumlu sonuç, hedefe kısmen ulaşılmış

Gösterge değeri 4: Olumlu sonuç, hedefe büyük oranda/tamamen ulaşılmış

Yaptırımın Katkısı

Gösterge değeri 1: Sonuca net olumsuz katkı

Gösterge değeri 2: Sonuca hiç ya da az katkı

Gösterge değeri 3: Sonuca önemli ölçüde katkı

Gösterge değeri 4: Sonucu belirleyecek oranda katkı

Uluslararası İlişkilerde Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar: Gerekli Mi? Etkili Mi?

1914-2006 Arası Dönemde Yaptırımların “Başarı” Skorları

Year imposed	Year ended	Principal sender ^a	Target country	Policy goal	Success score ^b (scale 1 to 16)	Cost to target (percent of GNP)
1914	1918	United Kingdom	Germany	Military victory	12	7.1
1917	1918	United States	Japan	Shipping for Allies	4	0.8
1918	1920	United Kingdom	Russia	Destabilize Bolsheviks	2	4.1
1921	1921	League of Nations	Yugoslavia	Military disruption vs. Albania	16	-
1925	1925	League of Nations	Greece	Withdraw from Bulgaria	16	-
1932	1935	League of Nations	Paraguay	Settle the Chaco War	6	negligible
1932	1935	League of	Bolivia	Settle the Chaco	6	2.6

Uluslararası İlişkilerde Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar: Gerekli Mi? Etkili Mi?

1933	1933	United Kingdom	USSR	Release British citizens	12	0.02
1935	1936	League of Nations	Italy	Withdraw from Abyssinia	2	1.7
1938	1947	United States	Mexico	Expropriation dispute	9	0.2
1939	1945	United States	Germany	Regime change	8	1.4
1939	1945	United States	Germany	Military victory	12	1.4
1940	1941	United States	Japan	Withdraw from Southeast Asia	1	0.9
1941	1945	United States	Japan	Regime change	8	1.9
1941	1945	United States	Japan	Military victory	12	1.9
1944	1947	United States	Argentina	Destabilize Perón	4	0.8
1946	Ongoing	Arab League	Israel	Create Palestinian homeland	4	1.7
1948	1994	United States	USSR, Comecom	Impair military potential	6	0.2
1948	1955	USSR	Yugoslavia	Destabilize Tito government	1	-2.5

Uluslararası İlişkilerde Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar: Gerekli Mi? Etkili Mi?

1949	1970	United States	China	Impair military potential	2	0.5
1950	Ongoing	United States	North Korea	Regime change	1	1.2
1950	Ongoing	United States	North Korea	Military impairment	4	1.2
1950	1953	United States	China	Military disruption, Korea	2	0.5
1951	1953	United States	Iran	Destabilize Mossadegh	12	14.3
1954	1984	Spain	United Kingdom	Sovereignty over Gibraltar	6	0.009
1954	1974	United States	North Vietnam	Military impairment	1	1.6
1954	1961	India	Portugal	Assimilate Goa into India	8	negligible
1954	1954	USSR	Australia	Repatriate Soviet defector	2	0.5
1956	1983	United States	Israel	Intermittent, various	4	0.1
1956	1962	United States	Laos	Destabilization	9	4.2
1956	1956	United States	Egypt	Suez	9	3.4

Uluslararası İlişkilerde Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar: Gerekli Mi? Etkili Mi?

1958	1959	USSR	Finland	Adopt pro-USSR policies	16	1.1
1960	1989	United States	Cuba	Destabilize Castro	1	3.9
1960	1989	United States	Cuba	Disruption of military adventures	8	3.9
1960	1970	USSR	China	Military impairment	4	0.5
1960	1962	United States	Dominican Republic	Destabilize Trujillo	12	1.9
1961	1965	United States	Ceylon	Expropriation dispute	16	0.6
1961	1965	USSR	Albania	Destabilize Hoxha	1	0.6
1961	1962	United States	German Democratic Republic	Berlin Wall	2	–
1962	1994	United Nations	South Africa	End apartheid, Namibia	8	1.2
1962	1964	United States	Brazil	Expropriation, destabilization	12	0.6
1962	1963	USSR	Romania	Limit economic independence	2	–
1963	1974	Organization of African Unity	Portugal	Free African colonies	8	0.3

Uluslararası İlişkilerde Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar: Gerekli Mi? Etkili Mi?

1978	1983	Arab League	Egypt	Camp David Accords	2	-0.4
1978	1982	United States	Argentina	Nuclear policy	4	negligible
1978	1982	United States	India	Nuclear policy	4	0.01
1978	1981	United States	Brazil	Nuclear policy	4	0.002
1978	1980	United States	USSR	Human rights (dissidents)	2	0.003
1979	1997	United States	Pakistan	Nuclear policy	1	1.0
1979	1990	United States	Chile	Assassination of Letelier	12	0.7
1979	1982	United States	Bolivia	Human rights, drugs	6	1.7
1979	1981	United States	Iran	Return hostages	12	3.8
1979	1979	Arab League	Canada	Planned embassy move	12	0.003
1980	2003	United States	Iraq	Terrorism	4	0.1
1980	1981	United States	USSR	Invasion of Afghanistan	2	0.04
1980	1981	United States	USSR	Impairment, Afghanistan	2	0.04
1981	1990	United States	Nicaragua	Destabilize Sandinistas	8	3.2

Uluslararası İlişkilerde Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar: Gerekli Mi? Etkili Mi?

1982	1982	United Kingdom	Argentina	Withdraw from Falklands	12	0.6
1983	1989	United States	Romania	Human rights, emigration	6	0.4
1983	1988	United States	Zimbabwe	Foreign policy	4	0.4
1983	1986	Australia	France	Nuclear testing	2	negligible
1983	1983	United States	USSR	KAL 007 shooting down	2	negligible
1983	1983	United States	Grenada	Destabilize Communist sympathizers	8	negligible
1984	Ongoing	United States	Iran	Nuclear proliferation, terrorism	4	0.4
1984	1997	United States	Lebanon	Hostage taking, Hezbollah activities	6	1.0
1985	1991	United States	South Africa	Apartheid	12	1.9
1986	Ongoing	United States	Syria	Terrorism	6	0.02
1986	1999	Greece	Turkey	Aegean Island, Cyprus, human rights	4	0.1
1986	1992	United States	Angola	Cuban troops, Marxism	6	0.04

Uluslararası İlişkilerde Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar: Gerekli Mi? Etkili Mi?

1989	Ongoing	United States	China	Human rights (Tiananmen Square)	2	negligible
1989	Ongoing	United States	Sudan	Human rights, democracy	4	3.7
1989	Ongoing	Turkey, Azerbaijan	Armenia	Withdraw from Nagorno-Karabakh	2	4.0
1989	1990	India	Nepal	Relations with China	9	4.6
1990	Ongoing	United States	Cuba	Destabilize Castro	4	14.0
1990	1997	United States	Zaire	Democracy	4	3.8
1990	1997	United States	Yemen et al.	Enforce UN embargo vs. Iraq	9	5.2
1990	1994	United States	Jordan	Enforce UN embargo vs. Iraq	6	5.6
1990	1993	United States	Romania	Democracy, elections	6	0.4
1990	1993	United States	El Salvador	Human rights, end civil war	9	1.3
1990	1993	United States	Kenya	Political repression, human rights, democracy	6	2.3

Uluslararası İlişkilerde Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar: Gerekli Mi? Etkili Mi?

1990	1991	United Nations	Iraq, prewar	Military disruption, free Kuwait, hostages	2	30.0
1990	1990	USSR	Lithuania	Revoke Independence Declaration	6	1.5
1991	Ongoing	United States	China	Nuclear proliferation	4	negligible
1991	2003	United Nations	Iraq, postwar	Destabilization	1	54.0
1991	2003	United Nations	Iraq, postwar	Military impairment	9	54.0
1991	2001	United Nations	Yugoslavia	Civil war in Bosnia	9	13.3
1991	1997	United States	Indonesia	Human rights in East Timor	2	0.1
1991	1995	USSR/Russia	Turkmenistan	Human rights for Russians	12	19.8
1991	1995	United States	Peru	Democracy, human rights	12	0.5
1991	1994	United Nations	Haiti	Democracy	4	14.2
1991	1992	United States	Thailand	Coup	6	0.04
1991	1991	United States	USSR	Coup	8	negligible
1992	Ongoing	European Union	Togo	Democracy, human rights	4	3.4

Uluslararası İlişkilerde Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar: Gerekli Mi? Etkili Mi?

1993	1996	USSR/Russia	Kazakhstan	Independence issues, energy resources	9	4.6
1993	1994	United States	North Korea	Nuclear proliferation	9	–
1993	1993	United States	Guatemala	Coup	16	1.3
1994	1998	United States	Gambia	Democracy	6	–0.02
1994	1995	Greece	Macedonia	National identity	9	3.2
1994	1995	Greece	Albania	Release of jailed ethnic Greek leaders	16	2.9
1994	1995	United Nations	Rwanda	Civil violence	2	–5.6
1995	1998	United States	Peru	Border conflict	8	negligible
1995	1998	United States	Ecuador	Border conflict	8	negligible
1995	1996	Australia	France	Nuclear testing	4	negligible
1995	1995	European Union	Turkey	Human rights	9	negligible
1996	2000	United States	Nigeria	Democracy	9	4.9
1996	1999	East African members of Organization of African Unity	Burundi	Democracy	6	10.4
1996	1998	United States	Zambia	Human rights, constitutional reform	4	2.9

Uluslararası İlişkilerde Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar: Gerekli Mi? Etkili Mi?

1998	2001	United States	Pakistan	Nuclear policy	4	1.0
1998	2001	United States	India	Nuclear proliferation	2	0.2
1998	2001	United States	Yugoslavia, Serbia	Destabilize Milošević	12	8.3
1998	1999	United States	Yugoslavia, Serbia	Kosovo	6	8.3
1998	1999	Turkey	Italy	Kurdish leader	9	–
1999	2002	United States	Indonesia	Independence for East Timor	12	0.2
1999	2002	United Nations	Afghanistan	Extradite Osama bin Laden	2	1.1
1999	2002	United States	Ivory Coast	Coup, democracy	6	0.3
1991	2001	United States	Pakistan	Coup, democracy	2	negligible
2000	2006	Economic Community of West African States	Liberia	Support for RUF	8	18.8
2000	2000	United States	Ecuador	Coup	12	–
2002	2006	United States	North Korea	Nuclear proliferation	1	0.6

Uluslararası İlişkilerde Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar: Gerekli Mi? Etkili Mi?

Ekonomik Yaptırımların Amaçları, Etkileri ve “Başarı” Oranı

<u><i>Siyasi Amaç</i></u>	<u><i>Yaptırım Sayısı</i></u>	<u><i>Başarı Oranı</i></u>
Ilımlı Politika Değişimi Sağlamak	43	%51
Rejim Değişikliği ve Demokratikleşme	80	%31
Askeri Operasyonu Sonlandırmak	19	%21
Askeri Potansiyeli Yok Etmek	29	%31
Diğer Kayda Değer Politika Değişiklikleri	33	%30

1914-2006 arası dönemde 204 ekonomik yaptırımın üçte biri “başarılı” olmuş!

Uluslararası İlişkilerde Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar: Gerekli Mi? Etkili Mi?

Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar Gerekli Mi?

Askeri ve ekonomik yaptırımların, uluslararası ilişkilerde, devletlerin dış politika hedeflerine varmak için kullanabilecekleri etkili bir araç ya da yöntem olduğunu söylemek zor

Yaptırımların amacına ulaşması için, hedef ülkenin siyasi otoritesinin (hükümet veya devlet başkanı, kral, şeyh, emir vb) kararlarını ve davranışlarını etkilemesi gerekir

Ancak, siyasi otoritenin yaptırımlardan doğrudan etkilenmesi her zaman mümkün olmaz çünkü ekonomik şartların kötüleşmesinden etkilenmezler

Yaptırımlar daha ziyade geniş halk kitleleri üzerinde olumsuz etki yaratması sebebiyle, siyasi otorite üzerinde dolaylı etki yaratabilir

Uluslararası İlişkilerde Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar: Gerekli Mi? Etkili Mi?

Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar Gerekli Mi?

Yakın tarihte, 1991 yılında, 1. Körfez Savaşı sonrasında, Irak'a yönelik olarak, hem BMGK kararlarıyla, hem Koalisyon Devletleri ve özellikle ABD tarafından uygulanan yaptırımlar sebebiyle 1.5 milyon insan yaşamını kaybetmiştir

Ülkesine yaptırım uygulanan Saddam Hüseyin 2003 yılında ABD işgaline kadar konumunu koruyabilmiştir

ABD'nin askeri ve ekonomik yaptırımlarının bir diğer hedefi durumundaki ülke olan İran'ın ise, Temmuz 2015'te "P5+1" ülkeleriyle "JCPOA" anlaşmasını imzalamasında yaptırımların etkisinin yanında, başta ABD olmak üzere, İngiltere ve Fransa'nın da o güne kadar sürdürdükleri katı ve uzlaşmaz tutumlarını esnetmelerinin önemli ölçüde etkisi olduğunu söyleyebiliriz

Ancak, Trump yönetiminin bu anlaşmadan çekilmesinin olumsuz etkileri, İran'ın, ABD'nin bu tutumunu bahane etmesi durumunda, zamanla görülebilir

IRAN PULSE

Iranian Red Crescent says US sanctions impeding flood relief

Al-Monitor Staff April 1, 2019

ARTICLE SUMMARY

The Iranian Red Crescent complained that US sanctions are impeding the collection of international aid to help its response to disastrous floods.

Uluslararası İlişkilerde Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar: Gerekli Mi? Etkili Mi?

Askeri ve Ekonomik Yaptırımlar Gerekli Mi?

Türkiye de, gerek askeri, gerek ekonomik yaptırımlara tabi olmuş bir ülkedir

1974 Kıbrıs Barış Harekatı'nı takip eden dönemde, NATO müttefikleri ABD 1975-78 yılları arasında Türkiye'ye silah ambargosu uygulamıştır

1990'lı yıllarda NATO müttefikleri, Almanya, Norveç ve ABD, Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu bazı silah sistemlerini satmama kararı almışlardır

Günümüzde ise, Türkiye'nin Rusya'dan S-400 HSS alması durumunda ABD Kongresi'nin, bir kez daha, Türkiye'ye silah ambargosu uygulayacağı ve bu kapsamda F-35 uçaklarını ve F-16 uçaklarının yedek parçalarını vermeyeceği ve savunma sanayi alanında Türk firmalarıyla Amerikan firmaları arasındaki işbirliklerini sürdürmeyeceği ifade edilmektedir

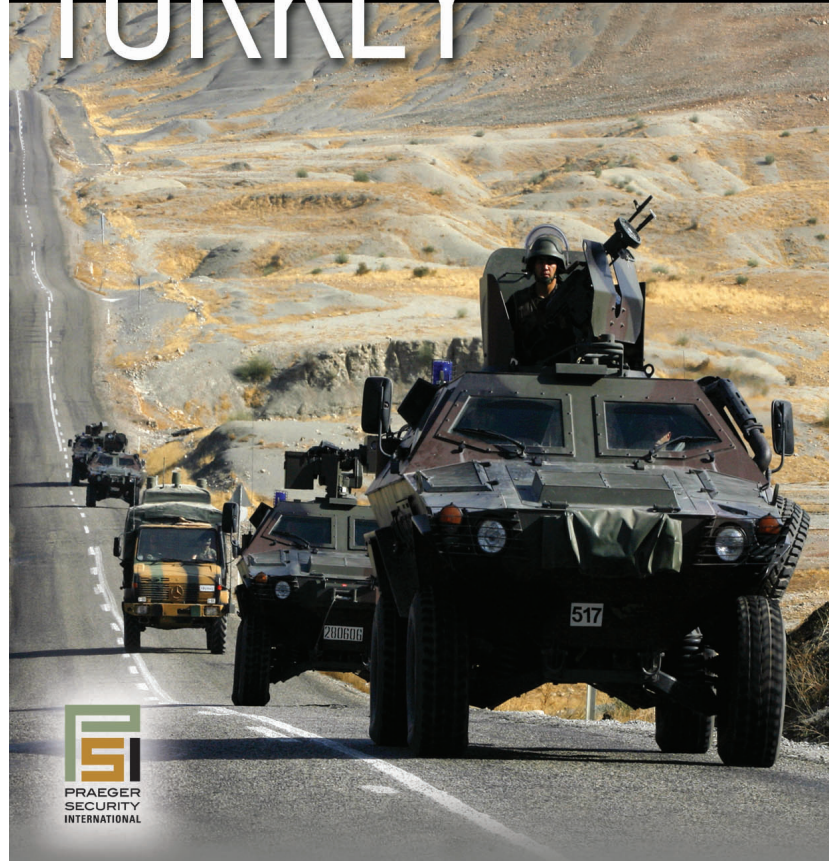
Mustafa Kibaroglu
and Aysegul Kibaroglu

GLOBAL SECURITY WATCH

A Reference Handbook

TURKEY

SI
PRAEGER
SECURITY
INTERNATIONAL

www.mustafakibaroglu.com